

Ana CARAS

Etică

— și —

dezvoltare comunitară

COLECȚIA
DEZVOLTARE
SOCIALĂ

Ana CARAS

ETICĂ

și

DEZVOLTARE
COMUNITARĂ

Lumen
2013

ETICĂ ȘI DEZVOLTARE COMUNITARĂ

Ana CARAS

Copyright Editura Lumen, 2013
Iași, Țepeș Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNCS

edituralumen@gmail.com
prlumen@gmail.com

www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT
Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părți din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României **CARAS, ANA**

Etică și dezvoltare comunitară / Ana Caras. -
Iași : Lumen, 2013
ISBN 978-973-166-362-3

17

316.334.55

Ana CARAS

Etică

și

**dezvoltare
comunitară**

Lumen
2013

**Pagin 1 sat
goal inten ionat**

Cuprins

Introducere	7
I. Dezvoltarea comunitară. O analiză etică	11
I.1. Dezvoltarea comunitară – caracteristici.....	11
I.2. Modele de dezvoltare comunitară.....	16
I.3. Schimbarea în comunitatea rurală.....	23
I.4. Valori și principii etice în dezvoltarea comunitară.....	25
I.5. Dreptatea distributivă – modele teoretice	25
II. Diagnoza comunităților rurale	29
II.1. Caracteristici specifice satului românesc	29
II.2. Calitatea vieții în comunitățile rurale.....	32
II.3. Starea economică a membrilor comunităților.....	35
II.4. Dificultăți întâlnite în comunitățile rurale	37
II.5. Sănătatea – serviciile sanitare în mediul rural.....	45
III. Dezvoltarea comunităților prin intermediul programelor	51
III.1. Specificul organizațiilor non-guvernamentale	51
III.2. Programele de dezvoltare comunitară în comunitățile rurale	62
IV. Cadru metodologic – analiză calitativă	79
IV.1. Scopul și ipotezele cercetării	79
IV.2. Operaționalizarea conceptelor.....	81
IV.3. Grupul țintă- stabilirea eșantionului	84
IV.4. Metodologia utilizată în realizarea cercetării.....	86

V. Studiu de caz – evaluare în dezvoltarea comunitară în mediul rural	101
V.1. Analiza și interpretarea datelor obținute prin interviu	101
V.2. Analiza și interpretarea datelor obținute prin focus grup.....	150
V.3. Concluziile studiului.....	171
Bibliografie	176
Anexe	185

Introducere

Volumul “etică și dezvoltare comunitară” dorește să aducă în atenția publicului interesat din domeniul social și uman, o temă de antropologie socială legată de nevoia de dezvoltare la nivel comunitar, prin și pentru oameni.

Natura etică a cercetării care a stat la baza acestui volum este în principal evidențiată de modul în care membrii unei comunități consimt și acționează unitar în vederea schimbării și îmbunătățirii propriului status social.

Scopul cercetării realizate a fost acela de a evalua eficiența programului de dezvoltare comunitară desfășurat de către un ONG, în mediul rural, precum și modul în care intervențiile derulate au avut la bază principii etice, prin respectarea cărora s-a urmărit interesul superior al beneficiarilor.

S-a urmărit evidențierea unor elemente sustenabile ale cadrului cultural traditional, pe fundalul cărora are loc procesul de dezvoltare comunitară, ca proces de modernizare.

Ca obiectiv principal ne-am propus identificarea aspectelor constructive ale procesului de dezvoltare comunitară în raport cu o serie de cadre etice și sociale.

Strategiile unor astfel de proiecte au vizat elemente cu puternic caracter etic, precum participarea comunității la propria dezvoltare, creșterea responsabilității sociale, încurajarea dezvoltării structurilor societății civile, menținerea elementelor sustenabile ale culturii tradiționale, specific comunităților investigate, formarea liderilor/membrilor comunității pentru a-și întări capacitățile de a face față problemelor comunității. Aceste aspecte vor putea fi evidențiate în modul în care strategiile de dezvoltare comunitară analizate, dezvoltă capacitățile de învățare și de formare a actorilor comunitari în vederea autosușinerii în demersuri ulterioare de dezvoltare comunitară.

În realizarea acestui studiu am urmărit modul în care următoarele axe tematice au fost dezvoltate și natura etică a abordării fiecărei dintre acestea, în cadrul proiectului derulat:

- *Educație* - participarea la o formă de educație a tuturor copiilor din program;

- *Sănătate* - îmbunătățirea stării de sănătate atât a copiilor cât și familiilor acestora;

- *Dezvoltare economică* - învățarea și empowermentul membrilor comunităților, în vederea implementării metodei „know how” (construcția autonomiei);

- Dezvoltarea asociațiilor locale din cadrul comunităților analizate – elemente de responsabilitate socială

Programele de dezvoltare comunitară sunt un domeniu greu de definit din perspectiva comunităților rurale. În urma analizei datelor obținute de la subiecții intervievați am putut observa că implementarea de succes a unor astfel de programe necesită implicarea și participarea sporită atât a echipei implementatoare cât și a membrilor comunității vizate. În procesul de dezvoltare sustenabilă a comunităților rurale sunt necesare stabilirea unor obiective a căror îndeplinire să satisfacă nevoile specifice mediului rural, stabilirea de parteneriate cu membrii comunității în vederea responsabilizării acestora, capacitatea membrilor comunității spre a face față singuri problemelor ce intervin în viitor.

Din punct de vedere etic, demararea unui proces de dezvoltare comunitară implică un nivel ridicat de responsabilitate socială, conștientizarea importanței acțiunii unitare a stakeholder-ilor în favoarea îmbunătățirii calității vieții membrilor comunităților respective.

Lucrarea se adresează specialiștilor în antropologie, interesați de dezvoltarea socială, economică și culturală a comunităților, dar și sociologilor, asistenților sociali, precum și studenților în domeniul socio-uman.

I. Dezvoltarea comunitară. O analiză etică

I.1. Dezvoltarea comunitară – caracteristici

Dezvoltarea comunitară ca amplu proces de schimbare socială, este abordată ca fiind forța motrică în procesul de schimbare planificată. Istoria procesului de dezvoltare comunitară începe încă din anii '50, când organizații internaționale derulează programe de dezvoltare comunitară în țările subdezvoltate (Păun, 2006, p. 20). Are caracterul de schimbare planificată întrucât se derulează în timp, implică transformări cantitative și calitative, iar cooperarea actorilor implicați îi atribuie un caracter voluntar și conștient (Păun, 2006, p. 20). Fundamentul dezvoltării comunitare este reprezentat de construcția bunăstării sociale și/sau colective, aceasta fiind și elementul comun al teoriilor dreptății sociale rawlsiene și nu numai. Prin urmare, dezvoltarea comunitară, implică, prin natura factorilor implicați, o puternică valență etică, având la

bază principii etice fundamentale și promovând dreptatea distributivă (Rawls, 1973) și responsabilitatea socială.

Dezvoltarea comunitară poate fi caracterizată ca un proces specific ce urmărește capacitarea membrilor comunității în a lua decizii care conduc la creșterea statusului economic și social al mediului în care se dorește schimbarea. Literatura de specialitate tratează acest proces ca fiind inițiat și dezvoltat în sânul comunităților cu slab dezvoltate, procesul ghidându-se după o serie de principii pe care autoarea Georgiana Păun le enunță citând volumul *Community Development Around the World: Practice, Theory, Research, Training* coordonat de Campfens, Hubert (1999). Astfel dezvoltarea socială ar trebui să urmărească următoarele principii, a căror număr poate fi flexibil, în condițiile unor societății în continuă schimbare:

- mobilizarea comunităților, prin implicarea actorilor comunitari, indiferent de sex, cu scopul de ajutorare reciprocă, soluționare a problemelor, integrare și acțiune socială.

- imperativul promovării ideii de participare, la toate nivelurile societății, pentru a evita stările de apatie și frustrare.

- dezvoltarea comunitară are la bază capacitatea membrilor comunității de a identifica și defini problemele cu care se confruntă, în planificarea și executarea acțiunilor.

- sustenabilitatea dezvoltării se bazează pe resurse comunitare umane, tehnice și financiare și pe resurse externe comunității, cu referire la parteneriatele public-private.

- integrarea comunitară trebuie să vizeze satisfacerea a două tipuri de relații complementare: dezvoltarea unor relații sociale între grupuri distincte prin statut socio-economic, dar și alte diferențe de ordin cultural, etnic, etc, și stabilirea unor relații între instituțiile publice, ONG-uri, agenții private, etc., ce pot veni în sprijinul schimbării de la nivel comunitar.

- organizarea și promovarea activităților ce au ca scop activarea persoanelor marginalizate, incluziunea socială, prin implicarea acestora în diferite sectoare sociale.

- promovarea unor politici care să încurajeze acțiunea socială, schimbarea atitudinii pasive cu una activă (Campfens, 1999, p. 24 apud. Păun, 2006, p. 21).

Respectarea acestor principii conduce în fapt la responsabilizarea socială,

respectul față de comunitate, față de ceilalți poate determina trecerea de la un comportament pasiv la unul activ.

Mediul rural a devenit tot mai prezent pe agenda organizațiilor internaționale. Conceptul actual de dezvoltare rurală este fundamentat pe cel de dezvoltare durabilă și are câteva trăsături esențiale referindu-se la:

- Dezvoltarea rurală sustenabilă – ce presupune o dezvoltare economică echitabilă și echilibrată, cu un nivel ridicat al coeziunii precum și asumarea responsabilităților pentru folosirea resurselor naturale și protecția mediului;

- Dezvoltarea rurală extensivă sau integrată – ce reprezintă dezvoltarea mediului rural prin extinderea mijloacelor de comunicație și informare, a activităților din mediul rural, spre sectorul non- agricol, și promovarea agriculturii extensive a cărei coordonată esențială este transferul informațional.

- Dezvoltarea rurală multisectorială – se referă la crearea de rețele și parteneriate între organizații internaționale, agenții naționale sau organizații de societăți civile în vederea abordării multisectoriale (Zamfir, 2007, p. 168)

Dezvoltarea comunitară, potrivit lui Dumitru Sandu, trebuie să fie „o prioritate specifică în cadrul programelor comunitare de dezvoltare socială și economică la nivel național și al Uniunii Europene” (Sandu, 2005, p. 103). De asemenea, guvernele naționale și UE trebuie să acționeze în continuare pentru a susține acțiunea voluntară și comunitară în mediul rural. Astfel este necesară existența unei baze,” o infrastructură rurală bine dezvoltată; acces pentru toți la servicii pe baza nevoilor”. De asemenea trebuie să se mai bazeze pe o pregătire și un ajutor eficient și potrivit pentru dezvoltarea comunitară rurală (Sandu, 2005, pp. 103-104).

Continuarea acestui volum o puteți lectura achiziționând volumul de pe

www.editorialumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librăriile noastre partenere.

Ana Caras a absolvit studiile de master în Supervizare și planificare socială, în anul 2011, fiind licențiată în Asistență socială din anul 2009.

Este cercetător științific III în cadrul Centrului de Cercetări Socio-Umane LUMEN, din 2012.

Principalele sale interese științifice sunt etica aplicată, filosofia aplicată, asistența socială, supervizarea, expertiza etică.

Volumul “Etică și dezvoltare comunitară” dorește să aducă în atenția publicului interesat din domeniul social și uman, o temă de antropologie socială legată de nevoia de dezvoltare la nivel comunitar, prin și pentru oameni.

Natura etică a cercetării care a stat la baza acestui volum este în principal evidențiată de modul în care membrii unei comunități consimt și acționează unitar în vederea schimbării și îmbunătățirii propriului status social.

Lucrarea se adresează specialiștilor în antropologie, interesați de dezvoltarea socială, economică și culturală a comunităților, dar și sociologilor, asistenților sociali, precum și studenților în domeniul socio-uman.

Autoarea

